

Wie vertaalt, loopt onvermijdelijk tegen de grenzen van de taal aan. In deze rubriek presenteert elke maand een vertaler zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem – en de uiteindelijke oplossing.

Froukje Slofstra

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

Mijn hardnekkigste problemen hebben minder met de grenzen van de taal te maken dan met de grenzen van mijn kennis. Soldatenkoosnaampjes voor vliegtuigen en geweren (Vasili Grossman), scheldwoorden uit Odessa in de jaren twintig (Isaak Babel), tuigonderdelen van voor de slee gespannen trekpaarden (Lev Tolstoj) ...

Maar de eigenlijke vertaalproblemen, waarbij het probleem de weerbarstigheid van de taal zelf is, ben je geneigd te vergeten, omdat de hele dag van de vertaler daarmee gevuld is. Bij Boris Pasternak bijvoorbeeld, wiens verhalen ik nu vertaal, wemelt het van de compacte metaforen, die letterlijk vertaald onbegrijpelijk worden. Zo stuitte ik pas op een passage die in voorlopige vertaling luidt: "... de Française, het kamermeisje en de dokter, twee misdadigsters en een ingewijde, afgespoeld en ontsmet door het licht, de koelte en [letterlijk:] de klankrijkheid van de schuifelende traptreden" ("zvoetsjnost sjarkavsjach marsje"). Die laatste woorden zouden de Nederlandse lezer eerder storen dan doen glimlachen.

Hoe hebt u het opgelost?

De moeilijkheid is hier dezelfde als altijd: een vreemde, schurende Russische metafoor mag natuurlijk geen 'soepel Nederlands' worden. Anderzijds gaat het effect ook verloren als een letterlijke vertaling stroever en ondoorgrondelijker wordt dan het Russisch is. Dit is het typische priegelwerk van de vertaler: al schuivend besloot ik de elementen (het schuifelen, het lawaai, de trap) van plek te laten wisselen. En zo werd "de klankrijkheid van de schuifelende traptreden" uiteindelijk "het schuifelende trapruoer".

Froukje Slofstra (1977) vertaalde werk van onder meer Vasili Grossman (*Een klein leven*, *Leven en lot* – Aleida Schotprijs 2009), Isaak Babel (verhalen) en Lev Tolstoj (verhalen). Ze werkt nu voor uitgeverij Van Oorschot aan een nieuw deel in de 'Russische bibliotheek' met een keuze uit het prozawerk van Boris Pasternak.

Foto: Edgard Alsteens